

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Külső-monostortutza 181. sz.

Kiadó hivatal:

Középteza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajónál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogliernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Kolozsvár, decz. 8. 1867.

Midőn az utóbbi kolozsvári képviselő-választás alkalmával a jobboldali képviselő-jelölt ellenében ifj. Kossuth Lajos nyert többséget, a „Gazeta Transilvaniei” felhasználta az alkalmat, hogy a királyhágónnemi románok közt azon sejtelmet bocsássa szárnyaira, mintha előttünk az a szép kilátás állana, hogy a szélső-baloldal maholnap túlszárnyalja mind a Deák, mind a Tisza pártját s egy szép reggelen arra ébredünk, hogy az Andrássy-kormány beadta lemondását és következik a rettenetes Böszörményi-kormány.

„Az ifju Kossuth — ugymondá e lap 81-dik számában — kijelentette, hogy atyja elveit követi, tehát a szélső-baloldalhoz tartozik és ugyanezen Kossuth megválasztott gr. Eszterházy Kálmán helyébe, ki a szebeni csatában 1849-ben egyik karját elvesztette, megválasztott Erdély azon városában, melyet eddig a deák féle többségi párthoz tartozónak hittünk.”

Erre aztán tanuságot tett a jó „G. Tr.”, hogy e tekintetben, t. i. Kolozsvár közszellemét illetően, „csalódásban voltunk.” S hogy olvasóit, nemcsak feladatahoz híven, előkészítse a nagy dolgokra, tudatá, hogy ő, ki a székegyföld tözsomszédságában szerkesztődik „szemeivel látja, mint szaporodik napról napra a Kossuth pártja.”

Csak igen vékony nagylelkűséggel tevé hozzá: „hagyjuk őket a maghiarikat) békében; ne mondassák, hogy útjukban akadályul voltunk; talán fognak valamit tanulni azon tapasztalatokból, a miket ők maguk csinálnak. Jövő márcziusban alig egy éve lesz, mióta ők gazdálkodnak. Adjon Isten eszet nekik!”

Igen jól értették, s úgy hisszük, minden olvasónk érteni fogja: mit tesz ez?

A compliment nem minket, jobboldalakat, illetett, s nem a mi dolgunk volt azt megköszönni. A mi pedig a cikkek másik komolyabb oldalát illeti, gondolok, hogy hiszen úgy is következnek a megyei és székbeli bizottmányi gyűlések, azok majd megmutatják, hogy hány hét a világ. Meg is mutatták, hogy Erdélyben bizony nem nagy jövője van, nemhogy a szélső-baloldalnak, de még a tulajdonképi balnak se. Előre tudtuk ezt, s ezért elégnék tartottuk az említett ijegető román elmélkedést egyszerűen notabenebe tenni.

Azonban a „Gazeta Tr.” magatartását illő figyelemmel kísértük viszonzásául azon jóindulatnak, a melylyel a magyarok egészségiért, s in specie azért imádkozik, hogy „szemelláthatólag szaporodó” szélső-baloldali hontársainknak „adjon Isten, a mi nincs!”

És nem bántuk meg, hogy figyelemmel kísértük, mert e lapból megtanultuk, hogy a szebeni landtag aranjueti napjait visszasóváró ultra-román párt nem küld ugyan sem Turinba, sem Pestre a maga részéről bizalmi szavazatot, de Deák Ferencztől mégis távolabb áll, mint Kossuthtól, az országgyűlési jobboldal politikájától kevesebb vizet vár az ő malmára, mint a szélső-baloldaltól. És ezt is jó megjegyezni nekünk, erdélyi embereknek.

Most e lap (91-ik számában) crescendo kezdi olvasóit a helyzet bizonytalansága iránt aggodalmakkal eltölteni. Az ember szinte megsajnálja olvasóit. „Több komoly jel” című cikkében elősorolja, hogy „a Kossuth Lajos agitatioi ugyan növekedőben vannak; Turinból röpitett levelei egymást érik”; a „Magyar Újság” és „M. Polgár” szerinte egyiránt „kossuthianus lapok” perbe is fogattak; a magyar „aristocraticus és democraticus” lapok közt keményen foly a polemia; a cseh lapok magyararazák a magyarországi slávoknak, hogy rabszolgák, s várják szabadulásukat — a muszkától (!); aztán Beust és Andrássy egy csoport titkos ügynököket küldötték Bosniába, hogy készítsék elő az ottani népet a Magyarországra való bekebelezésre, s ezen ügynökök közt néhány mérnök is van, a kiknek meg van rendelve, hogy térékvési terveket vegyenek fel hadászati szempontból; némely magyar lapok s ezek közt az „Unio” (?) ugymond, „brutális módon” gúnyolódnak a szász gyűlés-

sel, melynek comesét szász királynak csufolják; aztán nem kell feledni, hogy a magyar honvédegyletek éjjel nappal azon fáradoznak, hogy minél számosabban fegyvert ragadhassanak.”

Igy állunk ma! — ugymond a „Gazeta” — hogy állunk holnap? azt csak a Mindenható tudja!

Isten látja, mi sem akarunk „útjába állani” a „Gazeta”-nak; hiszen az út, melyet pártjának jelöl, hitünk szerint soha többé nem vezet el senkit sem a szebeni römer Saalba. A sem alteral, hogy újabban is azt kérdi a román képviselőktől: mit keresnek a pesti országgyűlésen? Mindezt a koronázás után csak mosolyoghatjuk, és hosszadalmas polemizálás helyett, a mire már egy pesti nagy lap is kezdi idejét vesztegetni, legfőlebb annyit mondunk neki: számoljon saját lelkiismeretével, midőn olvasói kedélyét zaklatja, s azt tanácsolja, hogy legjobb lesz, ha senki se képviseli nemzete érdekeit az országgyűlésen.

Restelni csak azt tudnók, ha a legegyszerűbb hírlapolvasó magyar kézműves is tisztában nem lenne már, hogy a Gazeta s a cseh-német lapok, melyek minket oly szörnyen szeretnek, miféle Isten csodájánál fogva segítenek részint egy sorban, részint az ellenzéki chorus háta megett elkarboztatni a Deák Ferencz politikáját, mely minket megmentett a reichsrathtól, szebeni landtagtól stb.

A francia példabeszéd azt mondja: a végletek találkoznak!

S a Deák Ferencz által vezérelt országgyűlési többség, a jobboldal, nem jár végleteken, nem siet rohanva elérni azt, a mihez csak lassu, de biztos léptekkel jutathatni el, nem tetszelg jobbra, balra vetett szabadelvű mosolyokkal, hanem munkához lát, alkot és épít, míg mások hazafias zajongással segítnek neki, hogy munkája — annál nehezebb legyen!

Nem csoda, ha a magyar érdekek iránt legengesztelenebb gyűlölséggel s irigységgel viseltető elemek a Lajthán innen s túl egyiránt legyőzhetlen ellenszenvet éreznek a jobboldal politikája iránt, s inkább más felé csatlakoznak.

Nem irigyljük e szövetségestársak barátságának örömét s dicsőségét!

H. S.

Ifj. Kossuth Lajos

terjedelmes választ intézett Susából, nov. 24-éről kolozsvári választóíhoz. Közöljük mi is a „Hon” ismertetése szerint.

Megválasztását egyrészt a névnek tulajdonítja, melyet visel, s az e névhez csatlakozó várakozásnak. De másrészt szembetűnőnek látja, hogy a kolozsvári választásnak oly politikai értelme is van, mely minden személyes tekintettől független. Egy tünnepléses, határozott jellegű, de szorosan a törvényesség korlátai közt tartott tiltakozás az, a jelen országgyűlésen érvényre — de — reméli — csak is mulékony érvényre jutott politikai irány ellen. E tiltakozás értelmét még határozottabbá teszi azon körülmény, hogy Kolozsvár városa épp akkor tiszteli meg választásával, midőn az iránt, kitől e nevet öröklé, a kegyeletes megemlékezés bűnnek kiáltatik ki; s a bizalom nyilatkozata államfelforgató izgatás gyanánt vétetik tildözöbe.

El van ugyan ifj. Kossuth Lajos határozva: nem fogadni el a megtisztelő ajánlatot, melylyel megkínálták, azonban nagy örömmel üdvözlö a kolozsvári véleménynyilvánulást, mint a nép lelkiismeretének egyik jelentékeny revelációját, az időnek jeleit között.

A közösgyi egyezmény által felavatott új államjognak a beligazgatásra is visszahatása nyilatkozik szerinte azon viharban, mely atyjának notóriussá nyilatkoztatásával kezdődött, azóta folyton tart, s átugva megyéken, városokon, rést törve az országgyűlési terem szorosan, most sokszoros sajtóperek alakjában készül a véleménysszabadságot elnyomni.

Levéliro tagadja a legújabban alkotott törvények „alkotmányos” minőségét, azon európai tekintélyekre hivatkozva, kiknek meghatározása szerint „minden törvény alkotmányellenes, mely az alkotmány alapeszméjével és szellemével ellenzek.” A magyar alkotmány szelleme — mondja — a minden idegen avatkozástól ment önkormányzat, alapeszméje pedig az 1790: 10-dik törvény azon szavai: „ban van kifejezve, hogy Magyarország semmi más

országának nem kötelezett, szabad és független ország. A legújabban alkotott (közösgyi) törvények a magyar alkotmány ezen szellemével és alapeszméjével ellenzeknek; tehát nem alkotmányosok.

Ez azonban semmit sem von le a törvény kötelező erejéből, bármennyit levonjon is erkölcsi becséből, s az ebben gyökerező ragaszkodásból. A törvény, legyen alkotmányos, legyen alkotmányellenes, még törvény, kötelez.

De mire kötelez? azt mondják: tiszteletre. Én azt mondom: engedelmeségre. A ki mely országhoz él, annak törvényei iránt engedelmeséggel tartozik. De a ki a törvény iránti tisztelet kövételését az engedelmeség kötelességén túl akarván feszíteni, az a hatalom terére lépne. A ki e tisztelet nevében azt követeli, hogy alkotmányos polgár a rosznak ítélt törvényt ne vegye bírálat alá, s ne igyekezzék polgártársait a törvény kártékonyaságáról, veszélyességéről meggyőzni, miszerint annak megváltoztatását eszközölhesse; a ki ezt követeli: az sérti törvényt, az sérti alkotmányt, sérti a vélemény szabadság elidegeníthetetlen emberi jogát — és lehetetlent is akar. — Lehet kényszeríteni az embert, hogy a póznára tűzött Gessler kalap előtt süveget emeljen; de nem lehet kényszeríteni, hogy tisztelje.

Hanem azt mondják: hogy ez gyűlöletet terjeszt a fenálló törvényes állapot iránt: ez izgatás; s ezt meg kell akadályozni.

Tanácsos e nagy szavakat igaz értékre leszállítani.

Az izgatás nem oly dolog, melyet csak azért, mert izgatás, kárboztatni akár okszerű, akár jogos lenne. Kárboztatás csak a által válik, ha vagy célja, vagy eszközei kárboztatosak. — A rosznak, kártékonynak, vagy éppen alkotmányellenesnek ítélt törvény megváltoztatására intézett izgatás, míg törvényes korlátok közt mozog, nem bélyegezhető azzal, hogy gyűlöletessé teszi a fenálló törvényes állapotot. Tökéletesen összefér az a törvény iránti engedelmeséggel; és alkotmányos, jogi és, a békés haladásnak feltétele is. Nélküle vagy a holt mult uralkodnék az élő jelen felett, vagy a hatalom erőszaka s a forradalom kénytelensége között hányatnék örökké a társadalom.

Angliában senkinek senkinek sem jut eszébe a törvény iránti engedelmeség nevében követelni, hogy akármely új vagy régi törvény ne vétessék szabad bírálat alá; s nem keresztlelik bűnnek a rosznak ítélt törvény megváltoztatására intézett izgatás. — A parlament határoz, de a saját kiméletlen szigorral boncolja a rosznak ítélt törvényt: szövetkezők alakulnak; pénz iratik alá az izgatásra; szónokok járják végig a népes városokat; óriás népgyűlések hallatják a nép millióinak véleményét; s bár ez mind szabad, sőt éppen azért, mert mind ez szabad, a lázas izgalom közepette az így megtagadott törvény iránti engedelmeség biztosan nyugszik az igazalmas szabadság karjain.

A vélemény-nyilvánítás ezen szabadságának köszönheti Anglia minden reformját; ennek köszönheti, hogy a világot rázó forradalmak érintetlen hagyták, bár nem egy kártékony törvény nyomta a népek vállait. Angliában tudja a hatalom, miképpen a békés izgatás elnyomásának következtése csak az lehetne, hogy a nép kétségbe esnék a nyomasztó törvénynek békés utoni megváltoztatása iránt; s a kétségbeesés a kétségbeesésnek eszközeihez szokott nyulni.

Nem hiszi ezeknél fogva ifj. Kossuth Lajos, hogy atyjának tildözöbe vett eljárása akár törvényesség szempontjából, akár eszközeit tekintve kárboztatható lenne. Amaz eljárás tényállását így adja elő:

„Atyám a váci levélben egész egyszerűséggel felemlítette ismeretes véleményét: hogy az osztrák ház uralmát Magyarország függetlenségével s önállásával összeférhetlennek hiszi. De nem csak gondosan kikért minden szót, mely e vélemény mellett izgatásra volna magyarázható, sőt még maga jelölte ki a módot, melylyel e vélemény megczafolható; és kimondotta, hogy ha az 1848-ki törvények helyreállítatnak s megtartatnak, a magyar nemzet kielégíthetetlen érzendi magát, bármi legyen is atyám véleménye. Ugy a váci levélben, mint többi nyilatkozataiban, soha sem az incompatibilitás szempontjából, hanem mindig az 1848-ki törvények szempontjából taglalhatta a közösgyi egyezményt, s ezek mellett izgatott, ha már izgatásról lehet szólni.”

Figyelmeztet, hogy midőn az, ki a függetlenségi nyilatkozatot indítványozta, az 1848-ki törvényekhez ragaszkodást ajánlja a nemzetnek, ezzel az önelgyőzésnek oly áldozatát tette a közvélemény jelen hangulatának oltárára, hogy elismerésre le-

hetett volna számitania azon országgyűlési többség részéről, mely az 1848-ki alkotmányhoz, és Ausztria irányában a personalis uniohoz ragaszkodás programjával lett megválasztva.

Ez elismerés helyett Kossuth notóriussá lett decretálva, és elküvetkezett a badjárt Eger városa, s Heves megye ellen. — Egyszerű bizalom-szavazata esete forgott fenn, nem valamely gyakorlati börtörelv bíró ellenzés, mely a kormányzat bármely kis kerekét is megakasztotta volna: s a kormány mégis nem tartózkodott törvénykülli állapotba helyezni Hevesvármegyét.

És mit vétett Eger városa? — Megnyugvásait jelenté ki Kossuth Lajos azon határozata iránt, hogy a jelen viszonyok közt a hazába vissza nem tér, hanem politikai elvekről az egri levélben szó sincs, s az egyetlen, mi politikára vonatkozhatik az, hogy Eger hite szerint „az 1848-ki törvényekben van letéve hazánk nagysága és jövője.”

Levéliro azt hiszi, hogy az egész miniszteri eljárás csak arra volt irányozva, hogy elnémtassék a közvélemény, mely a közösgyi államjognak a nép érzelmeibe átszivódását akadályozza.

„A hontalanság és családi köröm befolyása alatt epedéssé magasztalt honszeretet érdekelttségével lesem — u. m. ifj. K. L. — az idők biztató jelenségeit. Nem hiányzanak.

A kormány hűtlenségi bűnrészségének kiáltotta ki az atyám iránti bizalmat; s Kolozsvár város azzal felel, hogy atyám nevéért engem tisztel meg választásával. Az országgyűlés többsége helybenhagyásával pecsételi meg a proscriptiót, melyet a magyar kormány atyámra kimondott, s Pécs város azzal felel, hogy atyámat választja meg.”

A mi őt illeti, ő Magyarországot s nem az osztrák birodalom polgárát született, s ezzel lenni soha sem fog. Inkább marad számkivetett. Neki ez országgyűlésen helye nem lehet. „Ha már volna is — mondja a szerető fia egész fájdalommal — elhagynám e szavakkal: proscriptáltak engem is, mert az elvek, melyeket proscriptáltak, az enyimek is.”

E levelet ifj. Kossuth Lajos azon értesítéssel küldötte a „M. U.” szerkesztőjéhez közlés végett, hogy megválasztásáról hivatalosan még nem értesített ugyan, de választóit képviselvényi jogukban tovább is hátráltatni nem akarva, az eredetit átküldte a kolozsvári polgármesternek.

Pest, dec. 4. 1867.

(—rt.) Ifjabb Kossuth Lajos (Tivadar) is megküldte már a kolozsvári választókhöz levelét, melyben kijelenti és indokolja, miért nem fogadja el a ráruházott képviselői megbízatást.

Azt mondja: „nevemmel öröklött elveim meg nem engedik, hogy a jelen viszonyok közt képviselői állást elfogadjak.”

Nem nagyon democratica gondolat az, hogy valaki elveit nevével együtt öröklölje. Lajos Napoleon mig száműzött volt, aztán a mai Bourbonok és Orleansok szoktak így beszélni, kik nevükkel egyszersmind elveket is öröklölnek.

De azért én ezt ifjabb Kossuth Lajostól legátavolabbirol sem veszem rosz neven: csak annyit kérek tőle viszonzásul, hogy bocsássa meg nekünk, Magyarország mostani lakóinak, hogy mi is ragaszkodhassunk elveinkhez, miket már akár öröklöttünk, akár csak saját reflexióink folytán váltunk követendőnek.

Ifjabb Kossuth Lajosnak öröklött elve követeli, hogy ne jöjjön haza, hanem éljen külföldön és szentelje munkásságát azon hivatásnak, melyhez nemcsak atyja érdemiért, de bizonyára még saját képzettsége folytán is juthatott. De mi „népek milliói” végre is nem mehetünk mindnyájan az olasz király, vagy az olasz nagy társulatok szolgálatába, hanem ide vagyunk kötte e földhöz, melyen kívül nincs számunkra hely, s hol adjon, vagy verjen a sors keze, élünk és halunk kell.

Egy-két hazánkfának még megadható az azon kényelmes helyzet, hogy atyja nevének cultusában valja nevével öröklött elveit. De ha mi mindnyájan, kik itt vagyunk, tovább is merev passivitásra kárboztatjuk magunkat, úgy elcsodó bennünket a minket körülvevő ellenség árja, hogy egyszerre csak azon venné magát észre Kossuth Lajos Tivadar úr, hogy ha ő a maga részéről híven meg is tartotta nevével öröklött elvét, többé nem léteznék e földgömbön oly terület, a hol ezen becses elveket egyszersmind gyakorlatilag is alkalmazni lehetne.

De mindezek dacára ha 1867-ben is csak oly kiegyezkedéssel kínálnak meg bennünket, minőt az ország szabadságával és függetlenségével egy-

beferhetők nem tarthatunk volna: kések valánk tovább is tűnni, szenvedni, pusztulni és elenyészni mert becstelt nélkül élni, lehetlenség.

Az országgyűlés többsége nem osztja sem idős Kossuth Lajosnak, sem azoknak, kik elvüket tőle öröklötték, azon véleményét, hogy az 1867-ki kiegyezkedés által „az Árpádok bona az osztrák birodalom kiegészítő felvére stíledett.” — De más részről nem szabad szemlünk elől eltérteni azon tény, hogy a mai nemzedékre nem éppen egyenesen az „Árpádok hona” hanem a sanctio pragmatice értelmében vett Magyarország jutott örökségképpen.

A sanctio pragmatice értelmében vett Magyarország közjogának alapját ifjabb Kossuth Lajos az 1790:10-ik törvény azon szavaiban találja kifejezve, hogy „Magyarország semmi más országnak nem kötelezett ország.”

Ugyan uraim, legyünk végre már komolyak és őszinték, és kérdjük önmagunktól: vajon, tekintve a gyakorlati eredményt, oda adnánk-e az 1867-diki szabadságot és függetlenséget, azon szabadsággal és függetlenséggel, melyet az 1790:10-ik törvény, a fennebbi idézet szerint írt körül?

Mit jelentettek 1790-ben ama szavak? Azt, hogy megmaradjon az országnak nem felelős kancellária és helytartó tanács, mely utolsó elemzésben soha sem volt más, mint a birodalmi kormánytól szölgailag függő dicasterium! Én a magam részéről szépen megköszönöm az ily függetlenséget, s választanám helyébe a parlamentaris kormányt és a felelős miniszteri rendszert, mely az ország közügyeinek vezetését oly férfiakra bizza, a kik az ország bizalmát bírják, s kiket tetteik miatt felelősre vonhatunk.

Talán pénzügyileg adott nekünk több függetlenséget az 1790:10-ik törvényezik? Hiszen meghagyta a németül hivataloskodó kamarát, mely a bécsi imperialis kamara subalternusa volt. Most magyar kezébe, magyar vezetés alá került a pénzügy; tudjuk előre, mennyit tartozunk qóták fejében Bécsbe szállítani, vagy itthon beszámítás mellett a közülsőgyekre kiadni: a többivel szabadon rendelkezünk; míg az 1790 ki szabadság és függetlenség pénzügyileg csak annyit ért, hogy fizeték itt valami nyomorultán a kezelő beamtereket, a többi vitték az utolsó garasig Bécsbe, folytat legyen be a jövedelmek akár az egyenes adókból, akár a vámokból, sóból, bányászathól vagy a kincstári jöszágokból.

Általában véve az 1790-diki függetlenség az indirect-adók ügyét, s ezzel nemzetgazdaságunk összes érdekeit irgalom és kegyelem nélkül a bécsi financia önkénye alatt hagyta. Mit tartalmaz ennek ellenében az 1867. 10-ik törvényezik? megalapítja az előleges megszavazás szerinti évi budgetet, s kimondja, hogy az évi költségvetésnek országgyűlésileg történendő megállapítása mindig egy évre terjed s újabb megállapítás és megajánlás nélkül adott ki vetni és behajtani nem lehet. Tessék összehasonlítani ezen törvény gyakorlati világosságát az 1790: 10-ik elméleti sanctiojával, de melyet a gyakorlat minden birtjében a legvastagabb mértékben agyonczáfolt.

Szóljunk az 1790: 10. törvényezik értékéről más törvényhozási tárgyakra nézve? Atyáink és mi folyvást csak azt tapasztaltuk, hogy bármely reformkérdésben az országgyűlés csak alázatosan kérelmező testület volt, melynek követeléseit a bécsi kormány még a legsürgősebb javítást igénylő ügyekben is, a legridegebb szívtelenséggel utasította vissza.

Ne játsunk tehát a szavakkal, s ne idézzünk oly törvényeket, miként a maiakat semmi áron sem adnánk oda.

Egészen más, ha ifjabb Kossuth Lajos Tivadar úr tisztán és változatlanul az 1848-ki függetlenség mellett nyilatkozik. E tekintetben nincs ember, a ki el nem ismerné, hogy ezen törvények az ország függetlensége tekintetéből messze-távol hagyják az 1790-et, és sokkal erősebbek az 1867-diki-eknél is.

De mit használ a legszebb elmélet is, ha a gyakorlatból megtanultuk, hogy ezen törvények előbb-utóbb háborúra vezetnek Ausztriával? A mi pedig a háború kérdését illeti, olvassuk ugyan mai nap, hogy Kossuth Lajos Tivadar úr igen jeles elveket öröklött édes atyjától, de hogy ezen elvek gyakorlati fogantatására erő és hatalmat is öröklött volna, azzal maga sem dicsekedhetik. Így aztán nem marad más hátra, mint hogy Kossuth fiai tovább is külföldön maradnak s visszautasítják a rájuk ruházott képviselői állást: de mi, a kik itt benn rekedtünk, mért ne fogadnánk el oly kiegyezkedést, mely szabadság és függetlenség tekintetében össze sem hasonlítható az 1790: 10-dik törvényezik értéktelen elméletével? (E. L.)

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése decz. 5-én.

Folytatott a quota iránti törvényjavaslat felett a részletes vita.

A 2-dik és harmadik elfogadtatott.

A 4-dik §-hoz Nyáry Pál azon módosítványt nyújtja be, hogy ne koronkint, hanem a szükséghez képest fizetessék be a közös költség.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter a szerkesztet pártolva, a mely szavazás útján a többség által el is fogadtatott. Ezután

Ghyecz Kálmán indokolta az általa javaslatba hozott 5-dik §. t.-czikkhez leendő függesztesének szükségessé voltát.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter szükségteleknek állítja ezen §. felvételét, és az szavazás útján csakugyan vissza is vettette.

Bónis meghajlik a határozat előtt, és miután az indítványozott §. el nem fogadtatott, határozatilag kívánja kimondatni, hogy abból: hogy a közülső munkálatban a batárörvidék nem említették fel, Magyarország ellen semmi közjogi következtetés nem vonható.

Andrássy Gy. gr. miniszterelnöknek nincs kifogása ellene, de nem kívánja most kimondatni, hanem mint indítványt tárgyalásra kitűzni.

Bónis ugymond, tudja, hogy indítványát nem terjesztette elő a kellő szabadsággal, azért azt írásban fogja letenni, mint indítványt, a ház asztalára.

Ezután a közp. bizottság által javaslatba hozott 5-dik pont vétetett tárgyalás alá, mely így szól:

„Jelen törvény akkor lép életbe, ha mindazon feltételek, melyekhez az 1867. XII. törvényezik életbeléptetése magában az idézett törvényezikben költe van, teljesítettnek.”

Ghyecz Kálmán ezen bizottsági szöveg ellenében határozati javaslatot indítványoz, mely a megszavazandó törvény szentesítését az 1867: XII. t.-cz. pontonkint idézett szakaszainak teljesedésbe vételéhez, mint feltételhez köti. Szólo ezen indítványát is részletezve indokolja.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter hosszasan beszél az indítvány ellen, élénk helyesléssel találkozott, s az indítvány meg nem állhatását kimutató beszédét így végzi:

„Én tehát a t. képv. házat arra kérem, hogy miután mindezen idézett cikkek nem képeznek oly feltételeket, melyek már nem teljesítettek volna, az egyetlen §. pedig, mely ilyen feltételt képezne, nem említették: méltóztassék, a beadott indítványt mellőzve, a napirendre áttérni. Kérem, ezt annál inkább, mert egyrészt az egészet fölöslegesnek, másrészt pedig olyannak vagyok kénytelen tekinteni, mit ugy is lehetne magyarázni, mintha bizalmatlanságot tartalmazna nemcsak a miniszterium, hanem a fejedelem iránt is. (Helyeslés a jobboldalon. Élénk nyugtalanság a balon. Zaj. Elnök csenget. Tisza Kálmán szót kér.)

Távol legyen tőlem loyaltási privilegiumot követelni magunknak. Meg vagyok győződve, hogy nem egy párt, nem egy árnyalat, hanem mindazok is, kik itt nyilatkoznak, a Felsége iránt tökéletesen egyforma loyaltást éreznek. Nem azt mondom tehát, hogy ez szándék, hanem azt mondom, hogy így lehet magyarázni azért, mert a törvény életbeléptése oly feltételekhez köttetik, melyeknek teljesítése egyenesen és csupán csak a Felségtől függ. (Ellenmondások a baloldalon.)

Midőn a Felsége az 1867. XII. t.-czikket sanctionálta, elfogadta annak minden feltételét. E törvényben meg van mondva, mik a közülsőgyek; e törvényben van a delegatio olve. Mindez sanctionálva van. Csak a kezelési módra van a másik rész hozzájárulása fentartva, nem arra, mik legyenek a közülsőgyek. E törvényben tehát meg van reánk nézve minden biztosíték. Ha tehát daczára ennek, mások azt mondanák, hogy e törvényt nem akarjuk a Felsége szentesítése alá bocsátani, míg bizonyos feltételek nem teljesítettek, valjon nem lehetne-e ezt bizalmatlanságképpen magyarázni. (Élénk helyeslés és éljenzés a középén.)

Tisza Kálmán a miniszterelnöknek a loyaltisra vonatkozó észrevételét illetőleg megjegyzi, hogy az őt nem érinti; az szólalhat fel ellene, ki magát találva érzi. Hogy minden áron opponál az oppositio, ennek ellenében megjegyzi, hogy viszont az ellenvélemények közt vannak, kiknek minden áron kell valamit mondaniok stb.

Kerkápoly Károly szorosán a tárgyról beszélt, pártolva a központi bizottmány előterjesztését.

Ghyecz Kálmán, mint indítványozó, zárbeszédében felelt az előtte szólók észrevételeire.

Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök: T. ház! Nem tartozom azok közé, a kik minden erővel az utolsó szóhoz ragaszkodnak; nem is szólaltam volna fel, ha Komárom városának igen t. képviselője nem találta volna a maga részéről is szükségesnek, bizonyos állításaimat megezáfolni, illetőleg helyreigazítani, és másrészt t. barátom Debreczen városának érdemes képviselője oly állítást nem tulajdonított volna nekem, a melyeket magaménak egyáltalán el nem fogadhatok.

Debreczen városa t. képviselője ellenmondást akart rám bizonyítani. Én azt állítom, hogy Komárom városa t. képviselője ellentétbe esett magával, mindön elvűt azt állítván fel, hogy a Lajthán túli rész leginkább tudja megítélni, alkotmányos-e vagy nem — maga részéről rögtön azt nyilvánította, hogy ő nem tartja teljesen alkotmányosnak, míg az adó- és újonczmegajánlási jogot nem gyakorlandja, s ebből azt következtette, hogy a teljes alkotmányosság feltétele teljesítve nincsen.

Erre Debreczen városa igen t. képviselője azt

mondja, hogy én ugyanazon hibába estem rögtön, mert a magam részéről azt nyilvánítottam, hogy addig nem tarthatom az alkotmányosságot teljesnek, míg a municipalis jogok egy bizonyos terjedelemben biztosítva nincsenek. Éppen ellenkezőleg. A t. képviselő úr azt méltóztatott állítani, hogy ő maguk itélnek, de azonnal itéletet is mondott az ellenkező irányban, s ezzel azt akarta bizonyítani, hogy a feltétel nincs teljesítve. Én pedig azt állítottam, hogy mindenki leginkább maga ítélheti meg a maga alkotmányosságát, különben mindenki fel volna jogosítva másképp itélni a kérdésben; a municipalis jogokat csak bizonyító példán hoztam fel. De én ebből feltételt nem csináltam; sőt azt mondtam, hogy éppen azért, mert különbözőleg lehet magyarázni az alkotmányosságot, abból feltételt csinálni nem szabad. Én ebben legkisebb ellenmondást sem látok. (Ugy van! a középén.)

Továbbá Debreczen városának tiszt. képviselője állításaimat úgy idézte, mintha én azt jelentettem volna ki, hogy Magyarországnak alapörvényei nincsenek. Ez ellen határozottan fel kell szólalnom. Én nem azt mondtam, hanem azt, hogy a másik rész azt mondhatná, hogy Magyarországnak nincsenek alapörvényei oly fogalmak szerint, mint a milyenek a másik részen e tekintetben léteznek. Igaz, tiszt. ház, hogy van párt, vannak lapok, van egész irány, van egész politikai taktika, mely már egy egész év óta abból él, hogy azt állítja, hogy Magyarországnak alapjogai nincsenek, hogy mi azokat feladtuk; de Debreczen városának t. képviselője csak tudhatja, hogy én ezen nézetet nem osztom és nem oszthatom. (Derűtsé, élénk tetszés a középén.)

Komárom városa t. képviselője továbbá azt törekedett bebizonyítani, hogy nem szükséges a XII. t.-cziknek 27-dik §-át föllemlíteni, mert alatta érteik a többi idézett törvényeknek, a mennyiben az abban foglalt intézkedés a teljes alkotmányossághoz tartozik. Megvallom, a 27-dik §-ban foglalt biztosítékot különösen a pénzkezelésre tartom szükségesnek, és arra nézve, hogy a delegatio irányában az legyen felelős, a ki a pénzt kezeli. Egyéb iránt szívesen elfogadom a t. képvis. úrnak ezen nyilatkozatát, már csak azért is, hogy történelj meg már egyszer azon eset is, hogy a t. képv. úr kevesebb biztosítékot kíván, mint mi. (Élénk tetszés a középén.)

Azt méltóztatott még a t. képv. úr mondani, hogy igazságtalan azon vád, miszerint ő, vagy miután pártjának egy igen t. tagja is magára vette ezt — a párt elvűt tekint mindig, minden alkalommal opponálni. E nyilatkozatomért szívesen bocsánatot kérek. Megvallom, hogy ezt egy kissé mereven mondtam ki, de fenntartom magamnak azon jogot, hogy egyszermind ezen állításomnak magyarázatát adjam. (Halljuk.)

Nem türelmetlenség az, nem sértett hiúság, ha mi néha az ellenzék irányában élesebben felszólalni kénytelenek vagyunk. Szívesen elismerjük mi, hogy az ellenzék szükséges, hogy nélküle egészséges alkotmányos élet nem létezhetik. Nem mondjuk, hogy az ellenzéknek nincs joga kritizálni; de méltóztassanak megengedni, ha mi is fenntartjuk magunknak a jogot, hogy mi viszont kritizálhassunk. Ez is az egészséges kifejlődéshez tartozik.

Van még egy más, nehéz oldala állásunknak, mely néha, megengedem, úgy tűntethet fel bennünket, mintha türelmetlenek volnánk, és ez az, midőn néha a támadások bizonyos határokon túl mennek, mert a ki lelke teljes meggyőződéséből működik a haza javán — és midőn azt gondolja, hogy hasznát tett, még gyanúsítatik is, annak ez bizonyára nehezen esik. Mi elismerést nem követelünk. Minden kritikának szívesen kiteszünk magunkat, de egy álláspontot nem fogunk elfogadni soha, és ez az, hogy mintegy engedelmet tartozunk kérni akkor, midőn a hazának használunk. (Élénk helyeslés a középén.) Nem vádolok senkit, de azt mondom, nem türelmetlenség az, nem sértett hiúság, ha mi néha az ellenzék irányában kénytelenek vagyunk élesebben felszólalni, hanem ez védelmi kötelesség, nehogy a közvélemény végre csakugyan tévútra vezettessék. (Hangos helyeslés a középén.) Ez magyarázza meg néha, hogy mi sem bírnak azon türelmessel, a melylyel talán bírnunk kellene.

A mi azt illeti, a mit a tisztelt képviselő úr mondani méltóztatott, hogy ha a jövendő azt fogja bebizonyítani, hogy a most történtek Magyarország jövőjét és boldogságát biztosítandják — ha jól emlékszem, így méltóztatott mondani — ennek érdemét egészen reánk hagyja (közbeszólások balról: Nem érdemet, hanem dicsőséget!) ha azonban ellenkezőleg az bizonyulna be, hogy a mi most történtek, Magyarországnak romlását idézendő elő, közvetve, vagy közvetlenül, kéri magát ezen felelősség alól föllemlíteni: ugy hiszem, mindazok nevében szólal, kik velem egy értelemben vannak, hogy mi a dicsőséget azon esetre, ha az, a mi most történtek, a haza jövőjét biztosítani fogja, magunknak nem követeljük; mi soha odáig nem megyünk, hogy azt mondjuk magunkról, hogy azt mi, és kizárólag mi magunk vittük keresztül; de ellenkezőleg azon esetre, ha a most történtek Magyarország romlását idézendő elő: a felelősséget egészen magunkra vállaljuk. (Élénk helyeslés a középén.) A t. képvis. urakat, vagy inkább azon nézetet, a mely semleg tartja magát, csak akkor fogjuk vádolni, ha meg-

akadályozna bennünket a haza javának előmozdításában. (Zajos, hosszas helyeslés és éljenzés a középén.)

Csengery Antal, mint előadó megtévén észrevételeit a Ghyecz Kálmán által felhozott né-mely állításokra. A kérdés feltételtet, s minthogy 20 tag névszerinti szavazást kíván, ez elrendeltet-vén, a szavazás megkezdett s következő eredményt szült:

Szavazott összesen 229; igennel 214, nem-mel 85, nem volt jelen 103. A bizottság által ajánlt 5-dik pont tehát 129 szótöbbséggel elfogadtatott.

A képviselőház ülése decz. 6-án.

A jegyzőkönyv hitelesítése s két képviselő igazolása után felszólal Perczel Mór, s ugy a maga, mint társai nevében, az általuk a miniszterelnökhöz intézett interpellációra nyert választ illetőleg kijelenti, hogy bár nincsenek teljesen kielégítve a válaszal, és így fenntartják maguknak e fontos ügyet illő alkalommal tovább is sürgetni, de tekintve ez ügy kényes természetét és az azzal járó nehézségeket, kijelentik, hogy megnyugvást merítették a miniszter azon ígretéből, hogy még ez ülészek alatt fog törvényjavaslatot előterjeszteni ez ügyben. (Helyeslés.)

Makrai László külön szintén fenntartja magának a jogot ez ügyben felszólalni, miután ő nem irta volt alá a miniszterelnökhöz intézett interpellációt.

Dobránszky Adolf Ugocsa megye orosz népsége részéről nyújt be kérvényt.

Lónyay pénzügyminiszter tekintetbe véve, hogy azon határidő, melyre az adók meg vannak szavazva, új évvel lejár, és tekintve, hogy az egyenes- és közvetett adókban behozandó újabb intézkedések megkívánják, hogy mentől előbb intézkedjék a ház azon 15 tagból álló bizottság megválasztása iránt, melyet ő indítványozott, kéri a házat, ezen indítványát a napirendre kitűzteni. (A ház holnapra kitűzi.)

Egyszermind felkéri a pénzügyminiszter a házat, hogy az államadósságokról előterjesztett törvényjavaslat tárgyalás alá vétele előtt zárulást rendeljen el. Mi meg is történik.

A zárulás 11¹/₂-kor véget ért, és ezzel az ülés eloszlott.

A képviselőház ülése decz. 7-én.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után tárgyalott a pénzügyminiszter által javaslatba hozott és a financiai ügyekkel foglalkozandó 15 tagu bizottmány kiküldése iránti előterjesztés.

Deák Ferencz a tanácskozás gyorsabb menetele végett 9 tagot óhajt választatni, azonban a ház elfogadja a szerkesztet, tehát 15 tag fog küldetui.

Napirenden volt az államadósságok iránti törvényjavaslat, melynek felolvasása előtt

Madarász József figyelmezteti a házat, hogy ő egy ellenindítványt adott be e tárgyban, a melyet felolvasottnak kér tekintetni, és a melyhez a tanácskozás folyama alatt szólni fog.

Gajzágó Salamon megjegyzi, mikép előbb amaz ellenindítványt napirendre kell tűzni.

Deák Ferencz nem tartja szükségesnek a napirendre leendő kitűzést; a két tárgy összefüggésben van, az ellenindítványhoz tehát a tanácskozás alatt szólni majd annak benyújtója.

Olvastatott az államadósságok iránti törvényjavaslat, melynek elfogadását

Lónyay Menyhért rövid beszédében ajánlja.

Tisza Kálmán a törvényjavaslat ellen szól s egy indítványt ad be, mely szerint a képviselőház mindaddig nem határozhat az államadósságból elvállalendő mennyiség fölött, míg a remélhető bevételekről és kiadásokról részletes tudomást nem szerzett; hanem utasítsa oda a miniszteriumot, hogy erről egy kimutatást terjesszen elő.

Kemény Gábor b. az indítvány tarthatlanságát kimutatva, Tisza K. beszédét czáfolja. Derűtsé közt figyelmezteti a házat, hogy a mi pénzügyminiszteriumunk csak 8—9 hónapos, s ily kis időről szóló adatok a számítás alapjául nem elégségesek. Beszédét a jobboldal tetszése kíséri.

Váradi Gábor az elvállalt összeget gazdag országra nézve kicsinynek, de Magyarországot tekintve igen nagygnak tartja; pártolja Tisza indítványát.

Végre b. Eötvös József, közoktatási miniszter, szólal fel s a jobboldal zajos tetszése közt gyönyörű beszédben czáfolja az ellenoldali szónokok érveit. (Beszédét jövő számunk hozandja.)

Erre az idő elhaladta miatt az ülés berekesztett.

KÜLFÖLD.

OLASZ ÜGYEK. A decz. 3-diki „Moniteur“ egy római strőgyne jelenti, hogy Faily tábornok, tábornokarával együtt Rómát véglegesen elhagyta, hogy Civita-Vecchiába menjen. Ily módon tehát a francziák csakugyan odahagyták Rómát.

Az olasz hivatalos lap pedig siet megezáfolni azon tjbabon felmerült birt, mintha az önkénytesek Toscaná határszélein gyülekeznének, s a pápai területre akarnának beütni.

A conferenciát illetőleg az olasz hivatalos lapok most mind egyetértéssel annak kijelentésében, hogy a beleegyezés csak elvleges szempontból történt. Olaszország tett bizonyos kérdéseket, kimondott némi fenntartásokat, mikre előbb felelni kellett.

A conferentia basisára nézve is kijelentette véleményét. De feleletet még nem kapott s így definitív határozatot sem hozhatott. Különben a „Saturday Review” azt hiszi, hogy Olaszország más képpen nem egyezhet bele a status-quo-ba, csak úgy, hogy ez ne tartson tovább a pápa életénél. De ilyesmit a „Spectator” képtelenségnek tart, mert hogyan volna az kivihető, hogy IX. dik Pius utódára állandó kötelezettséget rójon? Általán az egész angol sajtó még mindig nagyon kételkedik az egész dologban. Végre is igaza lehet az „Augsb. Allgemeine”-nak, mely azt írta, hogy a conferentia nem fogja véglegesen megoldani a római kérdést, hanem arra fog szorítkozni, hogy vitakozzék felette.

Egy Madridból decz. 3-án kelt sürgöny szerint a conferentia alkalmasint e hó 23-dikán fog egybegyűlni.

Az „Etendard” szerint a hatalmak nagy részének az értekezletbe való formaszertű beleegyezése — Ausztriát s Oroszországot is ideértve — megvalósul. Egyedül Angol s Poroszország azok, melyek elvileg s fűntartások felállítására mellettségek voltak. Belgium s Holland még nem válaszoltak.

FRANCIAORSZÁG. Páris, decz. 3. A tegnapi ülés fénypontja, Jules Favre-nek a római ügyben tartott beszédében culminál, mely majdnem az egész ülést igénybe vette. E beszéd a szó szoros értelmében a napi eseményt alkotja — még Párisban is. Jules Favre nem az a szónok, ki a szívhez, az érzelmekhez szokott beszélni; az ő beszéde nem gyújt, de még csak nem is melegít. De szónoklatának a fogyatkozását bőven kárpótolja elméjének amaz éle, deductióinak ama biztosága, melyek ellenfele okoskodásait összemorzsolják.

Jules Favre, logikájának egész keserűségével vette bonczkés alá a római expedíciójának történetét 1848 óta, kiméletlenül leleplezve a császár politikájának következetlenségeit. A szónok kimutatja, hogy az első expedíció az alkotmány megsértésével, a törvényhozást kijátszásával történt. Maga Louis Napoleon herceg, mint képviselő rosztalta a beavatkozást. (Szólv felolvasta Napoleon saját szavait.) Később, midőn a herceg elnök lett, igaz, hogy az expedíciót nem szüntette meg; de ezt tette egy nyilvános politikai célból, mint Edgar Ney-hez intézett levelében maga írta, hogy t. i. Ausztria elől az utat elzárja és a papát reformokra bírja. Hogy ez utóbbi kívánsága nem teljesült, azt mindnyájan tudjuk, bár maga az occupatio 100 millióba került.

Jules Favre hosszasan időz a szept. conventio magyarázatánál, melyből mindenik fél saját intencióit igyekezett kimagyarázni. A pápai kormány szentesítését látta benne a non possumus politikának, és az encyclikában válaszolt rá; az olasz parlament nemzeti törekvéseinek helyeslését igyekezett belőle kimagyarázni; míg a francia kormány az első volt, mely az antihis legio alakítása által maga első a conventiót tette megsejzte. Megsejtett ezután is a Dumont-féle missio, Niel marchal levele, a francia püspökök által, kik formális hadfogadó irodát nyitottak a pápai hadsereg toborzására. Hogy lehet tehát, minden részről anyiszor megsejtett összevissza-rongyolt szerződéshez ragaszkodni? Tán a nemzeti becsület követeli a szerződés tiszteletben tartását? Csodálatos, Mexikóban, Dániában és Sadowa után Franciaország nem csinált becsület-kérdést a szerződések szét szakgatásából.

Végül fejtegeti szónok, hogy mily következményeket vont maga után az új római expedíció: Franciaország neve utálatos lett az egész világ előtt, a francia nemzet, mely legelőször proclamaálta az 1789 diki elveket, a sütsétség országának harezosává lön felavatva, Olaszországban, melynek támogatására egy európai krízis idején oly nagy szükségünk lett volna, gyűlöltté tettük nevünket; Rómában pedig még mindig az encyclica álláspontján állunk és nem ítélünk „az evangéliumi missio nevében” vérpatakokat ontani. Önk, mondá végül a szónok, szétépték az encyclikát, hogy rongyjaiból fojtást csináljanak a Chassepot-puskák számára.

KÜLÖNFÉLÉK.

(Hivatalosan beküldetett.) Folyó évi november 13-án megnyitott Kalocsán a magyar királyi távirai állomás korlátolt nappali szolgálattal. Továbbá f. évi november 29-kén a szabadkai m. kir. távirai állomásnál további intézkedésig a napi szolgálattal korlátozása, és folyó évi november 30-án a temesvári „Gyár” külvárosi távirai állomásnál jövőre a teljes nappali szolgálat tartása elrendeltetett.

A királyhágóninenni munkába vevő telekkönyvi helyszíneléshez kinevezettek: Telekkönyvi igazgatónak: Ürmösi Boldizsár Ferencz; továbbá: Ideiglenes helyszínelési biztosokul: Ruzitska Péter, Nadler Máttyás, Bodányi Sándor, Podhajeczky Robert, Droba János, Molnár István, Várföldi Ferencz, Karika Pál, Skalla József, Ujhegyi Béla, Köszegvári Gyula, Neuherez Ferencz. Nagy

László és Kovács Gyula. Ideiglenes 1-ső osztály helyszínelési tollnokokul: Kis Géza, Magyarósi Sándor, Aschner Rezső, Glück Lajos, Ribánszky Máttyás, Antal József, Bottenstein Lajos, Okruczky Justin, Törzsök Mihály, Podhajeczky Bezsárion, Mallner Alajos, Tamás Gergely, Sperlág Dani, Pap János, Schubert György, Wunsch János, Paczolai Kálmán, Kun Gyula, Theil Antal, Kállai Alajos és Jankovics Béla. Végre: Ideiglenes II-ik osztály helyszínelési tollnokokul: Sulyán Sándor, Zankó Emil, Schön Vincze, Medveczky Sándor, László József, Katona László, Herváth József, Gözsi Sándor, Imrik József, Imecs Dénes, Zsoldos Gyula, Reicher Afréd, és Fogarassi Albert.

A magyar királyi pénzügyminiszter Biel Béla és Tulbás János erdélyi királyi másodfoku pénzügyi biztosokat elsőfoku biztosokká; az erdélyi királyi országos pénzügyigazgatóság pedig Jungling Frigyes fogalmazót ideiglenes minőségben harmadfoku pénzügyi biztosá nevezte ki, s Istvánffy József és Horváth Ákóst eddigi ideiglenes fogalmazókat ezen minőségükben véglegesen megerősítette.

Az e hó 8-án tartott kath. egyházi gyűlésen megválasztottak a károly-ferencvári státusgyűlésre küldendő képviselők a város részéről: Groisz Nándor, Simon Elek és Tamási Sándor személyekben; az egyház folyó hó 19-re halasztván a maga képviselői megválasztását. Ugyanez alkalommal beadattak a szavazatok az 50-es bizottmányra is, minek megtörténtével jeles festőnk, Vas tag is, egy a piaci templom megújítására vonatkozó tervet nyújtott be, mely véleményadás végett, bizottághoz utasított.

Ö Felsőge, hir szerint, karácson után ismét Pestre jön, és itt marad jövő február közepéig.

A városi képvis. választmány központi bizottmánya szombaton este tartott ülésében felvitatott az országgyűlési képviselő ifj. Kossuth Lajosnak választóhoz intézett levele, melyben előrebocsátván, hogy miután megválasztása alkalmával már kijelentette, hogy a képviselőiséget el nem fogadhatja, s miután a nevével örökölt elvnek híve kívánván maradni, az 1867-ki kiegyezést el nem fogadhatja, a megválasztást megköszönő s ismételve kijelenti, hogy a megbízást nem fogadhatja el. Erre a központi bizottmány elhatározta, hogy a meghívó levelet, melyet a választott tartózkodási helye csak a mostani levélből jöven tudomására, eddig el nem küldhetett, ezennel megküldi a választottnak s öt egyszerűminde íresit, hogy lemondása elfogadtatott. Együttal a képviselőház elnökének is jelentést teszen, s attól várja a további intézkedést az ekkép tisedésbe jött Kolozsvár városi képviselői helyre újabban esztközleendő választásra nézve.

A volt honvédek árvái, özvegyei s rokkantjainak fűlségelyezésére kiküldött bizottmány tegnap megkezdte működését.

Ö Felsőge az 50-ik számú, s a badeni nagyherceg nevével viselő gyalogezredben szolgált közvitéz Kolozsvári Mózinak, ki f. év aug. 25-én a „Heumarkt”-on levő kaszárnyában káplárját orozva megöltte, s azért halálra ítéltetett, mit a katonai felebbező törvényszék is megerősített, megkegyelmezett, s a katonai törvényszékkel tudatta, hogy a halálos büntetést 16 évi várfogságra változtatja, s ennek folytán az illetőt már Komáromba szállíták.

A pétervárad katonai határőrvédek felosztását pesti lapok bizonyosnak mondják.

A városunkba fészkelődött rablóbanda folyvást garázdálkodik. E hó 7-re viradólág a Todorfi Bogdán boltját, azelőtt való éjjel a muzeumot akarta kirabolni; de elsőnél a kemény fal, utóbbinál az éber kertész vetett akadályt.

A magyar püspöki kar decz. 5-kén befejezte tanácskozásait a magyar kath. egyház helyzetéről hazánk új viszonyai között. A megállapodások, mint az „I. T.” jelenti, előbb Ö Felsőge s a kormány elé terjesztetnek, s ezután fognak nyilvánosságra hozatni. A püspöki tanácskozmány továbbá a báró Eötvös József által ajánlott népnepvelési egyleteket is megvitatta, s eredményéül közlést az „I. T.” közelebbre igéri. Továbbá abban is megállapodtak, hogy a pápa által elrendelt nyilvános imák decz. 19, 20 és 21-dik napjain fognak megtartatni, nyilvános adomány-gyűjtéssel egybekapcsolva.

Közelebből lesz a K. Szabó Pepi asszony jutalomjátéka. Kedvenc színészünk, mint értesítünk, „Aesopust”, s ebben Trundusia szerepét választá.

Mik s a császár holttestével, mint Tegethoffnak Havannából Bécsbe érkezett távirati tudósítása jelenti, a „Novara” osztrák fregatte oda szerencsésen megerkezett.

Az erdélyi legfőbb törvényszék helyett a magyar k. curia kebelében létesült erdélyi osztály tagjainak névsorát már régen pengeti a hir; s a hivatalos közzététel minden órán várható. Legújabb pesti lapok szerint ez osztály következőleg alakittatnék: elnök Pap László; tanácsosok: Berde Móza, Ocsvai Ferencz, gr. Bethlen Gábor, Bíró Miklós, Pap Alajos, Bologa J., Bömches Frigyes, Ládai A.

Horváth Mihálynak legf. helyről a magyar kath. vallásalapból, mint a „P. H.” jelenti, évdíj utalványoztatott.

Meisl pesti főrabbi, mint újabban olvasuk, végperczében Magyarországot s a magyar nemzetet áldotta. A derek rabbit végnyugalmára roppant résztvevő közönség kísérte.

A brassói „Gazeta” e hó 4-kén a brassói tanács elnöke által megintetett:

* Gróf Mikó Imrétől Erdély egykori fűradhatlan munkássága tudásának Benkő Józsefnek terjedelmes életiraja van sajtó alatt. Számos éveken át gyűjté szerző az adatokat e munkájához, melyből a magyar történelmi társulat közlönye mutatványt hozva, a munka nemes irányáról, s a mély alaposágról, melylyel az dolgozva van, nagy elismeréssel szól.

Az ifju szászok közötti mozgalom” cím alatt közöl a „Hermannstädter Ztg” egy szinte három hasábas cikket, mely egész tartalmából ítélve, a bukott rendszer „egy érdemjelzett káplárjától” származik, ki a derek szász nemzet ifjusága lelkesültsége felett kesereg, melylyel a haza és alkotmány oltárán áldozik. Ne higgye ön, így szól a cikk írója, hogy az ifju szászok pártja tisztában van önmagával, hogy mit akar. Ne higgye ön, hogy közöttük egységesség létezik. Ön pártunk nevezem őket. Ezáltal szívességet teszünk ez embereknek, s nem árt. Az ifju szászok nem annyira ifjuk a párttársak kora által, mint inkább fellépésük újsága által a dualismushoz csatlakozás által előnyt nyertek. De ez elmúlt, mert a közvélemény, vagyis a szászok többsége, ugyane vonalra lépett. Mi mindenestől a Deák-párthoz állottunk, s itt nincs mód az oppositiora, ha csak föltenni és következtetni nem akarjuk, hogy az ifju szászok egy lépést előre tettek, s egy lábbal a bal táborba léptek. A szász nemzet belső kérdéseire áttérve, rosza az a cikkíró, hogy eddig programmal föl nem léptek, hallgatnak míg a nemzeti gyűlés megnyílik és sürgeti, hogy azzal föllepjenek. Végre kikél a szász párt egy végső baloldali vezére ellen, ki a „Sieb. Blätter” szerkesztőjénél eszméjére viszhangot talált, hogy a szász egyetemnél mást és jobbat nem kellett tenni, mint azt ajánlani és keresztüllvinni, hogy önmagának képtelenségi-bizonyítványt állítson ki s a m. miniszterium iránti hódolat nyilvánításában kérje az új egyetem választását és összeállítását. Író állítja, hogy a szabadelvűséget kívülről nem lehet a szász földbe plántálni, hogy az intelligentia közt nagy mértékben megvan s a népnél elismeréssel fog találkozni. Adja isten, hogy a szász egyetem többsége a reformokat közmegegyezésre vigye keresztüll, midőn nemcsak a szász nép, de a m. kormány s minden hazafi elismerését vivandja ki.

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi bányászok gyűlése.

Zalatán, szept. 17. és 18-án. *)

I.

Közlöttem e lap 104-dik számában a gyűlés történetét, és a 115-dikben annak rövid vázlatát.

Csak két pontot emeltem ki, oly tárgyakat, melyek nézetem szerint a nagy közönség előtt is érdekel birhattak.

Azonban e lap különösen hazánk anyagi érdekeinek is egyik zászlósa, s e fontos mozzanat, materialis viszonyaink legelseje, újabban szőnyegre hozatván, helyén látom újabban hozzászólni. És szükséges is, hogy azon tárgy, melynek szervezése közelebből a törvényhozásnak fontos teendőjét képezzendi, mentől szélese körben legyen ismeretes.

A gyűlés fénypontját — nézetem szerint — bányabiztos Weisz észrevételei tették. A hiányok, melyeket felmutatott és nézetei, javaslatai: a gyakorlati, a mindennapi tapasztaláson és egy helyes, tudományos elméleten alapultak.

Lássuk észrevételeit egyenkint.

I. Az osztr. ált. bányatörvény szerint minden bányák- és kohókna, s minden bányászati és kohászati tárgyakra vonatkozó ügyekben egyforma mérték és súly behozatala rendelőndő, és pedig: hoszmértékül a bécsi öl, térmértékül a bécsi négyszeg öl, test- vagy térmértékül a bécsi márká.

E complicált mérték- és súlyrendszerrel szemben, Weisz a francia centimeter-rendszerrel ajánlotta, mely a számolásnak egyszerűsítése által napról-napra nagyobb tért vív ki magának.

II. A hasznos ásványoknak természeti fekvényeikbeni fölkeresésére a turzás, vagy kutatás vezet, melynek kiindulási pontját, a mitvélésre érdemes ásványfeleknek bizonyos helyekeni előfordulását sejtető geológiai és ásványtani észleletek és jelenségek képezik. De e kutatás nem minden helyen szabad. Nevezetesen a földtulajdonosnak beleegyezése nélkül — az osztrák ált. bányatörvény 17. §-a szerint — lakó, gazdasági, vagy más épületeken belül, zárt udvar térekben, bekerített házi, disz- és másféle kertekben, temetőekben és köfállal körülvett helyeken stb.

A kutató, ki ily — a turzás alól kivett — helyeken, tehát nem szabad határokon akar szerencsét kísérlni, megnyeri ugyan a kutatási engedélyt, de a földtulajdonossal egyezkedni tartozik. Képzeltetni, hogy ez esetben a kutató- és tulajdonosnak érdekei mennyire kapnak egymásba; s e viszonyból — a mindkét részlől tulhajtott érdekekből — a legbonyolultabb és rendezes a leg-

számosabb perek és vizályok keletkeznek. A tulajdonossal kárpótlási igényei iránt az egyezés ilyenkor ritkán szokott létesülni, s miután a bányatörvény 27. §§-ai, akkor ha a szabad turzás a tulajdonos által gátoltatnék, a politikai hatóságoknak is engednek befolyást, a feleknek önérdékszűlte merevségéből rendszerint oly vizályok keletkeznek, melyeknek megoldása többnyire egyik vagy másik kárával végződik.

Hogy e keblemellen vizályok és bonyodalmaknak eleje vétessék, bányabiztos Weisz azt javasolta, hogy nem-szabad határokon szabad kutatási engedély egyáltalában ne is adattassék, mert az eddigi eljárás végnélküli bonyodalmakat okozott.

E javaslatnak mintegy kiegészítéséhez járul bányanagy Széles Dénes azon indítványa, mely a kutatás alól kivett helyeknek kevesbitését, azoknak precisebb körülírását s a politikai hatóságoknak ez ügyekből kizárátartását tárgyalta.

III. Minden ipar csak úgy emelkedhetik virágzásra, ha mentől több oly intézmény létezik, mely kedvez a vállalkozói szellemnek, fejlesztí és emeli a munkakedvet és mentől kevesebb olyan, mely ezekre lankasztólag hat.

Az, ki a hegyben sejtelve folytán kutatni kezd, még nem tulajdonképpen bányász, csak válik azzá, ha t. i. munkája folytatását haszonhajtónak véli.

Egy 1862. április 28-ki rendelet, e kezdetleges bányászkodásra, a szabad turzásokra is 1862. május 1-től fogva évenként 20 o. é. frtnyi illetéket szabott. Roppant nyomasztósága ez intézkedésnek csakhamar éreztetődő vált, úgy, hogy az 1866. márcz. 29-ki legfelsőbb rendelet, ez illetéket 1866. július 1-től kezdve 4 forintra leszállította.

Weisz javaslata szerint ez illeték, mint nyomasztó és hátrányos a bányászatra nézt eltöröltetendő; mert — ugymond — a kutatás még nem szakmánykás és jogilag nem is indokolható, hogy olyanért fizetessék bármi illeték, mi még nem sajátja és tulajdona az illetőnek. Helytelen ez azért is, mert az osztrák ált. bányatörvény 20. §-a szerint a nyert ásványokról a kutató csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik.

Azonban ez illetékfizetésnek megfelel egy bizonyos- és concret esetekben igen tekintélyes jog. Megfelel azon tilalom, melynélfogva egy vizszintes kör területében, melynek sugara 224 öl és középpontja a szabad turzási signum beverési helye, más által kutató-vájás nem kezdetethetik. És megfelel azon elsőégi jog, melynélfogva a kutató a felkért helyen első tarthat igényt a bányaadományozásra.

A bányászati gyűlés tehát oda módosította nevezett bányabiztos javaslatát, hogy ez illetékek mérséklése ajánltassék a kormánynak. (Egyébaránt e tárgy nem is annyira a bányatörvényre, mint az utólagos kormányi intézkedésekre vonatkozott.) Ellenben elfogadták a bányabiztos úr által ajánlt azon változtatását az osztrák ált. bányatörvény 20-dik §-ának, hogy a turzásból nyert ásványokról is szabadon rendelkezessék a kutató.

A szabad turzási illeték eltörlése mellett a zarándiak is szót emeltek; azon jegyzőkönyvben, melyet a kiküldött biztos nyilatkozataik után fölvet.

Ezen illetékről való kérdés, egy más rokon tárgyat hozott vita alá: a jövedelmi adó.

Miután a bányászati a középkori törvényhozások által úgy a külföldön, mint Magyarországon és Erdélyben is királyi regalenak volt nyilatkoztatva, de a kornak fejlődésével a bányászadság által — mely hazánkban hamar érvényre jutott — nevezetes változásokat szenvedett; a királyt bányászati főúri jogánál fogva, mindig megillette az adózásnak egy neme: a bányavám, vagy mint múlt nyelven mondták: jeder zehnte Kübel, der über die Hängebank gestürtzt wird. Az újabb viszonyok alkultával azonban és az államtudományok fejlődésével, a pénzügyi és államgazdasági fogalmakkal szemben — az adózás e neme többé kielégítő nem volt. Az osztrák bányatörvény tehát e mellé még behozta a mértékilletékeket is.

De egy 1862. április 28-diki rendelet által a bányatized 1862. május 1-től fogva egészen meg lett szüntetve és ugyanezen időtől kezdve behozatott a bányászokra nézt is az I-ső osztályú jövedelmi adó.

Minden bányabirtokosnak — állampolgári jelmele és becsülete feltétele alatt — be kelle vallania jövedelmét; — és a kulcs e szerint volt meghatározandó, egyetértőleg a pénz- és bányahatóságok által.

Azonban az adózásnak ezen, bár okadatolt, de a bányászatra nézt mégis nyomasztó, mert jövedelmünk 5% kát igénybe vevő neme sok helyen gyakorlatilag kivihetetlen. Nevezetesen a kis határokbani bányászkodásnál, ott, hol rendes bányakönyvek nem vezetettnek, s hol a bányász rendes jövedelmével soha sincs tisztában, mert több bányában levén birtokos egyiknek áldásával a többiek segíti ki, s a productív és inproductív bányák — egy kézben — közösgyet képeznek. Így van ez a marosinneri bányászatonál, így a rudainál stb.

E rendszabály gyakorlati alkalmazhatatlansága dacára, a bányászok hazafias kötelességüknek tekinték szintén részt venni a közterhek viselésében

*) Pétközlés e lap 115-dik számában.

és ennélfogva egy más célra vezető expedienstől kelle gondoskodni.

Dr. Weisz bányaügyi főorvos stb. indítvány-termékeny fejéből rögtön ki is ugrott egy ily expedienst — mesterének méltó babája. Nehogy a nevezett doctor úr ismét rossz neven vegye, hogy működését nem kísérem kellő figyelemmel, megemlítem a vita alatti tárgyhöz való azon javaslatát, hogy a jövedelmi-adó a határ szerint osztassék ki.

Jövedelmi-adó és határ szerinti kiosztás... mint kules... a bányászattal!

Le is szavazták, ki is nevétték ez expedienst, hanem: das geniert grosse Geizster nicht! Ő ezt is pusztán személye iránti ellenszenvnek vette és nem egy absurdum felállításának következményétül. *)

Előleges értekezletben a marosinneri bányászok megállapodván abban, hogy jövedelmük 1%-át, a rudaiak pedig ugyanannak 2%-át ajánlják fel a kincstárnak: a kérdés megoldatott.

IV. A bányaadományozásnak kérdésénél, egy a feltárás fekvésének felszínét is feltüntető térkép, az ugynevezett fekvési térkép benyújtása is szükségesnek, Weisz bányabiztos azt javasolta, hogy ezeknek elkészítésében állandó és nem oly könnyen elpusztulható pontok vétessenek föl, mint például egy bányanaszád, vagy ércztár, melyeknek idővel elpusztulásával — ha vizsályok és perek keletkeznek — nincs útbaigazító fonál.

Megjegyezte azt is, hogy a mi ezen 50. §-ban, a fekvési térképek benyújtására nézt vonatkozik, kétségkívül hibásan fejeztetett ki a német — hivatalos — szövegben; hibának kell nézni ugyanis az idézett § azon határozatát, melyneél fogva a nevezett térképeket a bányajárás után 8 nappal kell benyújtani, míg a magyar szöveg e határidőt megelőzőleg rendeli.

E ponthoz járul Széles képviselő úrnak azon indítványa, hogy a hol az anyagi helyzet magánosoknak meg nem engedi, a szükséges fekvési térképeket a kormány ingyen készíttesse el hivatalnokai által.

V. A többeknek adományozott bányabirtokból, vagy ha a bányabirtokban többen részesültek kü-

*) Mert akárhányszor megtörténik, hogy a nagy határban bányászó évek óta csak az édes reménység által táplálva koldusbotra jut, míg a kis határban kutató áldásról áldásra talál. Aztán tessék a mitsem jövedelmező, sőt a birtokos utolsó fillért is fölemészti meddő, nagy határ után a produktív kis határnál természetesen sokkal nagyobb jövedelmi-adót fizetni! Megjegyzem, hogy a bányatörvény szerint egy bányamérték 12,544 □ á, míg az abrudbánya verespataki statutu-mok szerint meddőben 7, áldásban pedig 20 álet tesz!

lönféle jogügyletek által, e közös tulajdonból egy társaság, az ugynevezett bányatársulat — Waldburgerschaft, Gewerkschaft — keletkezik. E közös tulajdoni jog részvények által jeleztetik, melyeknek érvényét és becsét a közöshöz való külön egyéni jog határozza meg.

A bányatörvény 140. § a szerint egy bányatársulat 128 kunnál s egy kux 100 részről többre nem osztható.

Weisz bányabiztos éppen nem látja helyén e maximumok meghatározását, mert a bányászok vagyoni viszonyaira csak nyomasztólag hatnak, a nélkül, hogy ez által a cél, a bányatulajdonnak végtelenig való el nem daraboltatását el lehetne érni; semmi határozatok által sem kívánna korlátozni azt, hogy e részvények, mint ingó dolgok, forgalomba is jöhessenek.

VI. Emelőleg hatna — a bányabiztos úr nézete szerint — a bányászokra és közvetve a bányászatra az is, ha a feldolgozási műhelyek — kohók, tavak, zuzdák, vizgátok, zuzómalmok stb. — bányászati endításoknak tekintetnek és tárgyait képeznek a bánya-telek-könyveknek.

Különösen szükséges jó és célszerű tő és stomprennd.

VII. Egy igen fontos tárgy a bányabirtok-ságok szervezése, azaz azon forumok, melyek elé a bányászati ügyekben felmerült viszályok eldöntése tartozik.

1848 előtt Erdélyben, valamint Magyarországon a bányászat terén az igazgatás és igazságszolgáltatás azon alapokon állott, melyeket még — a bányászat körül is buzgó Mária Terézia az 1747. 1. törvényezik által, de különösen II. József császár 1781. oct. 25-ki nevezetes rendeletében — constitutiones circa exercitium Regalis metalli-fodinarum — és 1788. oct. 6-iki leirátában megvettettek. Erdélyben az igazgatási és törvénykezési teendőket a bányászat körül a zalathnai tartományi bányatörvényszék, az abrudbányai bányaszékek, az abrudbányai, esertési, járai (körösbányai), nagyági, ollenbányai, oláhpáni, radnai és topánfalvai bányaadminisztrátorokkal, s a boiczai és thoreczkői bányaanyagokkal végezte.

Azonban az 1854. b. törvény felforgatta ez állapotokat. Az adminisztráció és törvénykezés egészen elválasztatván egymástól, külön hatóságokra bízott. Így alakultak meg mint bányahatóságok: bányakapitányságok, melyeknek csekélyebb ügyekbeni helyettesítése a bányabiztoságokra, az igazságszolgáltatás pedig a kerületi törvényszékekre bízott.

Megalakult tehát az 1858. sept. 13-ki legfelsőbb rendelet által a Zalathnán székelő erdélyi bányakapitányság, s a székely-udvarhelyi és verespataki, illetőleg abrudbányai bányabiztoságok, az 1857. apr. 6-iki miniszteri rendelettel fogva. *)

A törvénykezi ügyek pedig a dézsi és károly-fehérvári törvényszékekre bízattak.

Az újabb átalakulások folytán a károly-fehérvári volt ker. törvényszéktől a bányászati ügyek áttették Alsó-Fehérmeye abrudbányai törvényszékéhez, hova e tárgyakra nézt egy szakember nevezetett tőlük és előadónál.

Ezenkívül az osztrák a. bányatörvény és a kormányának későbbi intézkedései folytán a politikai hatóságoknak — szolgabíróságoknak stb. igen nevezetes befolyás jutott — mit, mint hátrányost Kolozsvári, sz. udvarhelyi bányabiztos, is, kiemelt, úgy, hogy egyáltalában a bányászati ügyeknek elintézésében a szakértelem — mely ha valahol, bizonyára e téren szükséges — igen csekély mértékben van méltatva.

A bányászoknál általános tehát az óhaj: a bányatörvénykezés, a bányabirtokosságoknak olyatén módolni szervezése, mint az régebbi jogéletünkben szerepelt, természetesen figyelembe véve a haladó kornak kívánalmait és szellemét is.

Csak a bányászok közérzetének adott tehát kifejezést a bányabiztos úr — mert sok helyről merült fel e vélemény — midőn mondta, hogy hátrányos a bányász jogéletre nézt az, ha ez ügyekben oly sok bíróság és hatóság illetékes s ajánla, hogy kérsék meg a törvényhozás egy független, szakértő s bányászattal nem foglalkozó bírásból álló s a collegialis rendszeren alapuló bányabíróságnak szervezésére és egyszerű, meg gyors eljárásnak szerkesztésére (mely utóbbira a hajlam az országbírói értekezletnek a bányaügyre vonatkozó határozatai 37. stb. §§. már mutatkozik).

VIII. Bányabiztos Weisz is megemlítette azt, hogy az aranyak szabad eladása mennyire elősegíti — a bányabirtokosok nagy kárára — a tolvajlást. Bár, mint az előrehaladásnak az ipar terén nagy vívmánya szép és nagy egy elv, de a minduntalan felmerülő és ismétlődő panaszok, gyakorlati alkalmaztatásának becsét nagyon csekélyre szorítják.

E tárggyal első közleményemben bővebben foglalkozván, néhány kevésbé fontos tételnek mel-

*) Előbb Nagy-Ágon és Radnán állítottak fel bányabiztoságok, de csakhamar megszüntették.

lőzésével, és azon felvilágosítással, hogy hol az ellenkezőt meg nem jegyeztem, azokat a bányászok gyűlése változtatás nélkül magáévá tette; áttérek más tárgyra. (Folytatjuk.)

Lukács Béla.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Dec. 9-kén: 5% Metaliques 100 frt 57.10. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 65.90. Kamat 58.80. 1860. Kölcsön 83.—. Bankrészvény 678.—. Hitelintézet részvény 200 frt 184.—. London 10 ft. 100 frt 23 1/4 kr 121.70. Ezüst 119.75. Cs. Királyi arany 5.78 1/2.

Dec. 7-kén: Földtehermentési kötvény Magyarország 71.25 Erdélyi 65.25.

Hivatalos értesítések kivonata.

Arverések és árlejtések. Kolozsmegye törvényszékénél b. Bánfi Zsigmond fekvő január 24. febr. 26. — Tordamegyében F. Fülén Dumitru Pétre fekvő febr. 10. márc. 16. — M. Várhelyi Dobál István háza apr. 1. május 4. — Torda városa pálinka árulási joga egy évre haszonbérbe december 16.

UJ POSTA.

— Bécs, decz. 7. Az alsóház mai ülésében a kormány azon előterjesztése, hogy a váltópénzjegyek 12 millióról 15 millióra szaporíttassanak, s az államjegyek hasonmayságban vonassanak ki a forgalomból, — a pénzügyi bizottmányhoz utasított.

Az urakházában a kormány végrehajtó hatalmáról szóló törvényjavaslat módosított, és a követek küldésére vonatkozó császári jog, mint nem ezen törvénybe tartozó, innen kihagyott; a felsőház továbbá a levéltitokra, az állampolgári jogokra, valamint az alkotmány lényeges módosítására vonatkozó határozatokat elvetette. Ellenben a bírói hatalomra, a birodalmi törvényszék felállítására és a delegationalis törvényre vonatkozó javaslatokat az alsóház szerkezetében elfogadta.

A mai „Wiener Abendpost“ megezőfólja a katonai határőrvidek megszüntetésére vonatkozó híreket.

— A bécsi cs. kir. külügyminiszterium egy körjegyzékben az észak-német szövetség zászlóját Ausztria nevében elismerte.

— Florenz, decz. 7. A követek kamrájában Lanza 194 szavazattal elnökké választott. Ratazzi 154 szavazatot nyert.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt kapható:

Karácsoni és újévi

ajándokul a magyar, német és franczia irodalom

ujabb termékeiből

ifjúsági iratok, képes és diszkiadású művek, ugy

imakönyvek

katholikus és protestánsok számára, egyszerű és legcsinosabb bársony kötésben.

Ugyanott kaphatók 60 krtól 10 frtig

fénykép albumok

hozzá való KÉPEK darabja 15 kr., 12 darab 1 frt 50 kr., 24 darab 2 frt 50 kr., és 50 darab 5 frtjával.

Legújabb és kedveltebb ZENEDARABOK hetenként érkeznek.

Róma és a római birodalom történetei.

Lamé Fleury után magyarítá SZABÓ GYÖRGY, tanár. Két rész két kötetben 2 frt.

Szünnapi kirándulás Erdély nyugoti hegyei közé.

Honunk ifjúsága számára. Irta Ompolyi Öt tájképpel. Ára 60 kr. o. é.

IZIDORA DALAIBÓL.

A kolozsvári jótékony nő-egylet javára. Ára 60 kr. Diszkiadás 1 frt 60 kr.

A Kosztolányi hölgyek.

Történeti regény, két kötetben. Irta P. Szathmáry Károly. Ára 2 forint o. é.

Történelmi gyöngyök.

Gyűjté s betűrendes sorba raká Kiss Mihály, unitárius esperes és árkosi pap. Ára kemény kötésben 1 frt 60 kr.

Kelet tündérvilága vagy Szaif Züliázán szultán.

Arab rege. Aly bey után fordította Orbán Balázs. Két rész egy kötetben köve 2 frt. Diszkiadás, 4 könyvmatu képpel, 3 frt.

Magyar-német képes ABCZE

fekete képekkel 20 kr., színezett képekkel 50 kr.

Képek a hazai történelemből.

Ifjúság számára. Szerkeszté Tanczos János. Ára 50 kr. Diszkiadás, hat színezett képpel 1 frt 60 kr.

Bár a kertem nagyobb volna!

Néhány szó a tagosításról.

Az erdélyi Gazdasági-Egyesület kívánságára, kisbirtokosok számára, írta br. Bánfi János. Kiadta az erdélyi országos Gazdasági-Egyesület. Második bővített kiadás. Ára 16 kr.

Okmánytár

ERDÉLY legújabb jogtörténelméhez

1848—1865.

Összeszedte SANDOR JÓZSEF. Ára 2 frt o. é.

Postán megrendelt példányért fuvarlevélre megkívántató bélyeg- és pakolásért még 10 kr. melléklendő

Erdélyben érvényben levő

peres és perenkívüli

ELJÁRÁSRA vonatkozó szükségesb rendeletek gyűjteménye

Ára 1 frt 60 kr.

Keresztyén Templomba- és Házba-illő Erkölcsei rajzok

az emberi természetből.

Egy sor egyházi-beszéd.

Irta — részint szorosabb szerzői értelemben; részint tanulmányképp földolgozva, önmagához és közönségéhez idomítva — Mihályi Károly, előbb: a dézsi — azután a nagy-enyedi ref. egyházakban lelki-pásztor; most: philosophia rendes tanára a nagy-enyedi főtanodánál. Első kötet. Az évi beszéd-sor első fele. Ára 1 frt 80 kr.

Éppen most jelent meg!

Köznép előtt tartott

EGYHÁZI SZ. BESZÉDEK,

volt csókfalvi, most hévízi pap Péterfi Sándor által.

MÁSODIK FÜZET.

(Május első vasárnapjától September első vasárnapjáig.)

MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVÍTETT KIADÁS.

Ára 1 frt 20 kr. o. é.

(303) 10/12 (10—12)

ANDRES EDUARD

gomb és paszomány-czikkek gyára

Bécsben, Neubau, Siebensterngasse, 21.

ajánlja a jelen idényre a kereskedő uraknak, férfi- és nő-szabónak, a legújabb párisi minták szerint saját gyárában készült

legújabb divat-gombjait

urak és hölgyek számára.

Paszomány-czikkek u. m. Crepin-ek, Grelor-ek, rojtok, bojtok, szegélyzetek, szalagosukrok, csattok, hátszalagok, derékszorítók és kész csipkék paszomány munkából, divat-falon-ok, zsinorok gyapjú és selyemből, szegő-szalagok és ruha zsinorok.

Megrendelések postai-utánvétellel vagy pénzküldés mellett azonnal teljesíttetnek. Árjegyzékek kívánságra ingyen.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)

Mai számunkhoz félv melléklet van csatolva.